

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

2022/1 (48.)

FŐ TÁMOGATÓNK:

Nemzeti
Együttműködési
Alap

MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
Alapítvány Zrt.

2022 Marton Jenő-érmesei

A Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriuma a 2022. évi Marton Jenő-émlékérmeket a Várhelyi házaspárnak – Várhelyi Máriának és Várhelyi Miklósnak – ítélte. A kitüntetést április 9-én a Természetjáró Fiatalok Szövetsége közgyűlésén adta át a kuratórium elnöke, Révész György – Várhelyi Mária betegség miatti távollétében – Várhelyi Miklósnak.

Várhelyi Mária 1956. április 2-án született Budapesten. Képesítés nélküli tanítónak kezdett dolgozni 1974-ben a tárnoki II. Rákóczi Ferenc Általános iskolában, és magyar szakos pedagógusként innen ment nyugdíjba.

Az úttörőmozgalomban gyermek-kora óta tölt be különböző vezetői megbízatásokat: 1967-től 1970-ig őrsvezető, 1970-től 1974-ig ifjúsági vezető, 1980 és 1988 között rajvezető volt. 1988-tól 2020-ig a 2989. számú II. Rákóczi Ferenc Úttörőcsapat csapatvezetője. Az Úttörőcsapatok Pest Megyei Társulásának (később Úttörők Pest Megyei Társulásának) – férjével, Várhelyi Miklóssal együtt – alapító tagja, motorja, számtalan programjának szervezője. Munkája révén lett a tárnoki úttörőcsapat kiemelkedően sikeres, országszerte elismert. Mindemellett meghatározó szereplője Tárnok életének, ahol két cikluson keresztül önkormányzati képviselőként és az Oktatási Bizottság elnökeként szolgálta a települést.

Férjével együtt rendszeresen szervezett országjáró programokat nemcsak a tárnoki, hanem a Pest megyei úttörőknek, tárnoki úttörőivel rendszeresen vett részt bakancsos találkozók.

Kimagasló tevékenységéért – a Marton Jenő-émlékérmeket megelőzően is – számos elismerésben részesült, többek között megkapta a Kiváló Úttörővezető kitüntetést, a Gyermekekért Érdemérmeket, a Gyermekekért Plakettet, és iskolája Rákóczi díját.

Várhelyi Miklós a Marton Jenő-émlékérmek oklevelével. Mellette balról Kalotay Gábor és Kerner Erzsébet, jobbról Bede Kornélia Matild az érmmel és Révész György

Várhelyi Miklós 1954-ben született Törökbálinton. Budapesten szerzett középfokú szálloda- és vendéglátóipari képesítést. Venesz-díjas mesterszakács, 1992-ben, 1996-ban és 2000-ben is tagja volt a Szakács Olimpián a magyar válogatottnak. Szakoktatóként több mint harminc éve foglalkozik a szakmai utánpótlás nevelésével.

Szinte valamennyi szabadidejét a gyermekmozgalom szervezésével töltötte, a gyerekek között érzi igazán jól magát. Tárnok nagyközség ifjúsági felelőseként két választási cikluson keresztül képviselte a korosztály érdekeit. Képviselőként több környezetvédelmi akciót, játszótér építést szervezett.

Gyermekkora óta folyamatosan (kisdobosként, úttörőként, később ifiként és felnőtt vezetőként) részt vesz az úttörőmozgalomban, évtizedeken keresztül aktívan segítette a tárnoki 2894. sz. Zrínyi Ilona Úttörőcsapat munkáját, amelynek csapatvezetője felesége, Várhelyi Mária volt.

1993-ban megválasztották az Úttörőcsapatok Pest Megyei Társulásának vezetőjévé, amely 2004-től 2015-ig közhasznú szervezetként működött Úttörők Pest Megyei Társulása néven.

Ötletgazdája és több mint egy évtizeden keresztül szervezője volt a Magyar Úttörők Szövetsége Süssünk, főzzünk korszerűen, egészségesen elnevezésű vetélkedő sorozatának.

A Pest Megyei Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány kurátoraként azoknak a gyermekeknek az érdekében is tevékenykedett, akik nem tartoznak semmilyen befogadó gyermekszervezethez.

A Magyar Úttörők Szövetsége által szervezett nyári országos táborokban altábor-vezetőként, előadóként és képzésvezetőként is dolgozott. 1997-ben a Védetté nyilvánítjuk! országos pályázat győzteseinek táborát vezette a tiszai környezetvédő hajón.

1999 és 2018 között a Természetjáró Fiatalok Szövetsége elnökségi tagja, 2010-től 2021-ig a Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriumának tagja volt.

A különböző gyermekszervezetek (úttörők, cserkészek, Magyarországi felfedezői, Kossuth Szövetség, hagyományörzők) együttműködése terén végzett tevékeny munkája példa értékű.

Kitüntetései: Kiváló Úttörővezető, Gyermekekért Érdemérmek, 2005-ben (feleségével együtt) Ezüstfokos

Vándordíjat, 2010-ben a Természetjáró Fiatalok Szövetsége Ifjúsági Természetjárásért díját vehette át. 2009-ben kapta meg a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség legmagasabb szakmai elismerését, a Venesz József-díjat.

Kuratóriumunk kettejüknek együtt ítélte oda a Maron Jenő-emlékérmet, hiszen munkásságukban – csakúgy, mint magánéletükben – egymástól mindig elválaszthatatlanok voltak, egymást kölcsönösen segítették, kiegészítették: a Marika által szervezett Mikulás-túrán Miklós volt a Mikulás, akit a kisdobosok és úttörők nagy lelkesedéssel kerestek; a Miklós által vezetett túrákhoz Marika teremtette meg az anyagi és technikai feltételeket; a Miklós által vezetett Pest megyei képzésekhez, táborokhoz Marika írta a pályázatot, foglalta le a szállást, és a sort a végtelenségig lehetne folytatni. Mindig együtt dolgoztak, és mindig a gyermekek, mindig a közösség érdekében – méltán került nevük a Marton Jenő-érmesek dicsőségtáblájára.

Kedves Barátaink!

Alapítványunk kuratóriuma Marton Jenő emlékének megörökítésére 2007-ben Marton Jenő-**emlékérem** elnevezésű díjat alapított. E díjat azok kaphatják, akik hosszú időn keresztül kimagasló tevékenységet fejtettek ki magyar gyermek-, serdülőkori és/vagy ifjúsági szervezet(ek)ben.

A díjat az elmúlt másfél évtizedben húsz egykori, ill. ma is aktív gyermekvezető, valamint a Magyar Úttörők Szövetsége kapta meg. 2007-ben, 2008-ban és 2010-ben két-két díjazottunk volt, 2013-ban, 2021-ben és 2022-ben megosztott díjat adtunk ki. Eddigi díjazottjaink neve a mellékelt táblázatban olvasható.

Komoly gondot okoz, hogy kuratóriumunknak nincs rálátása az egész országra, s noha biztos tudjuk, hogy szerte az országban számos olyan egykori vagy ma is aktív gyermek-szervezeti vezető él, akik méltán kiérdemelnék a Marton Jenő-emlékérmet. Kellő információ, ajánlás hiányában azonban mindez ideig nem részesülhettek ebben az elismerésben. Nagyon szeretnénk változtatni ezen a helyzeten, ezért kérünk Benneteket,

2007	Nagy Andrásné (Budapest): 1948-tól kispesti úttörőtitkár Nagy Endre (Budapest): csapatvezető, módszertani cikkek szerzője
2008	Magócsi Károlyné (Monor): csapatvezető, monori járási úttörőtitkár, iskolaigazgató Nádházi Lajos (Zánka): gyulai, békési majd Nógrád megyei úttörőtitkár, a Balatoni Úttörőváros főigazgatója
2010	Jelenics József (Budapest): csapatvezető, kerületi úttörőtitkár, a MÚSZ Országos Elnöksége tagja, iskolaigazgató, a Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriumának elnöke Nagy Júlia (Budapest): csapatvezető-helyettes, Csillebérc táborvezető-helyettese
2011	Záhonyi Ede (Budapest): csapatvezető, a Dörmögő Dömötör, később az Úttörővezető főszerkesztője, a MÚSZ Országos Elnöksége tagja, az Országos Úttörő-történeti Bizottság elnöke, a Múltunk Öröksége Alapítvány alapítója
2012	dr. Szabó Imre (Budapest): csapatvezető, iskolaigazgató, a Pest Megyei Úttörő-történeti Bizottság tagja, az Úttörővezetők Pest Megyei Akadémiája vezetője, a Múltunk Öröksége Alapítvány alapítója
2013	Gunity Józsefné – Gunity József (Madaras): csapatvezető-úttörővezető házaspár, a Robinson táborok megálmodói, létrehozói és vezetői
2014	dr. Tóth József (Budapest): csapatvezető, iskolaigazgató, tanfelügyelő, művelődési osztályvezető, a kerékpáros vándortáborozás kezdeményezője, aranyjelvényes túravezető, az Ezüstfokos Alapítvány és a Tóth Alapítvány alapítója, a Magyarország Felfedezői Szövetség elnökségi tagja, alapítványunk kuratóriumának tagja
2015	Dósa István (Kiskunhalas), csapatvezető, torna, kézilabda és birkózó edző, járási és megyei úttörőelnökségi tag, táborozási és sport szakbizottság vezető
2016	Trencsényi László (Budapest): ifivezető, csapatvezető, az úttörőközpont munkatársa, az Országos Ügyvivő Testület tagja, soros elnöke Magyar Úttörők Szövetsége
2017	Szabó Zsuzsa (Kecskemét): csapatvezető, képzőművészeti és turisztikai szakkörvezető, táborvezető, képzőművészeti tehetséggondozásban kiemelkedő pedagógus
2018	Révész György (Gomba-Budapest), csapatvezető, járási úttörőtitkár és ifi szakbizottság vezető, a Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriumának elnöke
2019	Balázs György (Abasár), ifivezető, csapatvezető, megyei ifi szakbizottság vezető, a MÚSZ Országos Elnöksége tagja, a Magyarország Felfedezői Szövetség elnökségi tagja
2020	Szabadi László (Szakmár): csapatvezető, iskolaigazgató, táborszervező és -vezető
2021	Bús Gabriella : csapatvezető, vándortábor vezető, a Pest Megyei Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány titkára, a vigántpetendi egyháztörténeti gyűjtemény létrehozója – Nemoda István : vándortábor vezető, megyei úttörőelnök, a Börzsönyi Úttörővasút felújításának, később a Pest Megyei Gyermek- és Ifjúsági Alapítvány létrehozásának kezdeményezője, vigántpetendi polgármester, feleségével, Bús Gabriellával a vigántpetendi Pajta Diáktanya Alapítvány létrehozója (Pest megye – Vigántpetend)
2022	Várhelyi Mária : csapatvezető, az Úttörőcsapatok Pest Megyei Társulása alapító tagja és programszervezője, önkormányzati képviselő – Várhelyi Miklós : az Úttörőcsapatok Pest Megyei Társulása alapítója és ügyvivője, a MÚSZ Országos Ügyvivő Testület tagja, a Múltunk Öröksége Alapítvány kuratóriumi tagja, feleségével, Várhelyi Máriával együtt táborok vezetője és bakancsos túrák szervezője (Tárnok – Pest megye)

ha tudtok olyan gyermekvezetőt javasolni, aki életműve alapján érdemes e kitüntetésre, küldjétek el javaslatotokat kuratóriumunknak az alábbi elérhetőségek valamelyikére:

Múltunk Öröksége Alapítvány
1062 Budapest, Bajza u. 62.

kapcsolat@multunkoroksege.hu

Révész György

BESZÁMOLÓ

a Múltunk Öröksége Alapítvány 2020. évi tevékenységéről

Alapítványunk 2021-ben alapszabályának megfelelően, törvényes keretek között, a pandémia miatti korlátozások figyelembe vételével folytatta tevékenységét.

Kuratóriumi ülések

2021-ben a kuratórium három alkalommal tartott rendes ülést (március 24-én és április 28-án online, illetve szeptember 17-én személyes részvétellel). A kuratóriumi ülések mindhárom esetben határozatképesek voltak, azokon a felügyelőbizottság is képviseltette magát.

A személyes részvételű kuratóriumi ülésre ez alkalommal is az alapítvány székhelyén (Budapest VI. Bajza u. 62.) került sor.

Kapcsolatok

Továbbra is jó szakmai kapcsolataink van a Magyar Pedagógiai Társasággal (MPT) és a Magyar Úttörők Szövetségével, valamint azokkal a Zala megyei iskolákkal, ahol Marton Jenő egykor működött.

Díjak, kitüntetések

A kuratórium 2021-ben a Nemoda házaspárnak (Nemoda István volt Pest megyei úttörőelnök és víziúttörő-vezetőnek és Bús Gabriella volt tököli csapatvezető, víziúttörő-vezetőnek, a Pest Megyei Gyerme- és Ifjúsági Alapítvány volt titkárának) ítélte a Marton Jenő-emlékérmet, amit többszöri időpont módosítás után október 30-án Vigántpetenden adott át a kuratóriumunk és felügyelőbizottságunk tagjaiból álló küldöttség.

A partner iskolák 2021-ben is örömmel fogadták megkeresésünket. Ebben a tanévben a zalavári nyolcadikosok már Sármellékre jártak iskolába. A sármelléki iskola nevelőtestülete csak egy szentgyörgyvári diák Marton Jenő-díjára tett javaslatot, zalavári nyolcadikosra nem. A kuratórium elfogadta a három (rezi, keszthelyi, sármelléki) felterjesztést, azonban a pandémia okozta óvatosság miatt a keszthelyi és a sármelléki iskolák – az előző évhez hasonlóan – a díjjal járó oklevél és pénzjutalom

postai megküldését kérték, Reziben viszont kuratóriumunk elnöke adta át a díjat. Az idei Marton Jenő-díjasok Partics Attila rezi, Mezösi Nimród keszthelyi és Hetesi Csongor szentgyörgyvár-sármelléki nyolcadikos tanulók.

Rendezvények, események

2021-ben a Magyar Úttörők Szövetségével és a Magyar Pedagógiai Társasággal együttműködve megemlékeztünk a magyar úttörőmozgalom 75. születésnapjáról. Az évforduló alkalmából meghirdetett nyílt héten az érdeklődők betekintheztek a Magyar Úttörők Szövetsége budakeszi székhelyén őrzött iratokba, ill. a hét záróeseményén, a június 5-6-ai jó hangulatú nosztalgia találkozón a Magyar Úttörők Szövetsége központi táborában, Taksonyban a résztvevők fát ültettek, felkeresték a Dunavarsányban őrzött gyűjteményrészt és baráti beszélgetés, később szalonnapiítás közben elevenítették fel az úttörőmozgalommal kapcsolatos meghatározó élményeiket. Köszönet a rendezvénynek helyt adó és az ellátást biztosító Úttörőszövetségnek és Grund Klubhálózatnak. Külön öröm volt a találkozás sok régi kedves ismerőssel, „veterán” úttörővezetővel.

Tájékoztató, Mozgalompedagógiai füzetek

2021-ben is 8-8 oldalon jelentetjük meg alapítványunk Tájékoztatójának tavaszi és őszi számát.

Munkatervünk ellenére nem került sor a Mozgalompedagógiai füzetek következő kötetének kiadására.

Gyűjtemény

2021-ben is ismét számottevő mértékben gyarapodott gyűjteményünk. A TIT Pest Megyei Szervezete székhelyének megszűnése kapcsán az ott lévő iratok közül előkerült az alapítványunk első, 1996-os kiírására beküldött pályázatok túlnyomó többsége, valamint számos más fontos dokumentum és tárgyi emlék. Ezek feldolgozása jórészt megtörtént, tárolásuk azonban egyre súlyosabb nehézséget jelent. Gyűjteményünk egy

része – egyéb lehetőség hiányában – jelenleg is a Thököly úti, – immár három éve használaton kívüli – ingatlanban van.

Bár terveztük, 2021-ben nem került sor gyűjteményünk nyilvánításának honlapunkon való közzétételére.

Befejeződött a Magyar Úttörők Szövetsége székhelyén tárolt iratok, dokumentumok rendszerezése, amelyek immár rendszerezett állapotban a téma iránt érdeklődő kutatók rendelkezésére állnak, bár kutatóhely hiányában ez a lehetőség meglehetősen korlátozott.

Gazdálkodás

Az 1%-okból alapítványunk számlájára 2021-ben a korábbi éveket jelentősen meghaladó összeget, 138.025Ft-ot utalt át a NAV (2020-ban ez az összeg 87.691 Ft volt), és a támogatásokból befolyó összeg is nőtt, 43 támogatónk összesen 245.200 Ft-tal járult hozzá alapítványunk eredményes működéséhez. (Az elmúlt évben a támogatók száma 46, a teljes támogatási összeg 223.200 Ft volt.)

A Nemzeti Együttműködési Alaphoz benyújtott működési pályázatunk 2021-ben ismét sikeres volt, ezúttal 300.000 Ft vissza nem térítendő támogatásban részesültünk.

A 2019 májusában vásárolt 100 db Zwack részvény árfolyama továbbra is alacsonyabb a vételárnál (a 17500 Ft/db árfolyam helyett december 31-én 16700 Ft/db volt), azonban a 700 Ft/db (összesen 70.000Ft) osztalék közel nullszaldós egyenleget eredményez.

Alapítványunk könyvelését az elmúlt évben is a Székely Bt. vezette. A könyvelés az előírásoknak megfelelő volt, adóbevallásunk és a statisztikai adatszolgáltatás időben elkészült, a szükséges információkat mindig pontosan megkaptuk, ezért köszönet illeti Székely Mária és Lakatos Tamás könyvelőket.

Egyebek

2020-ban elbúcsúztunk Renkecz Józseftől és Rapcsák Tibortól. Emléküket kegyelettel őrizzük.

A MÚLTUNK ÖRÖKSÉGE ALAPÍTVÁNY 2021. évi munkaterve

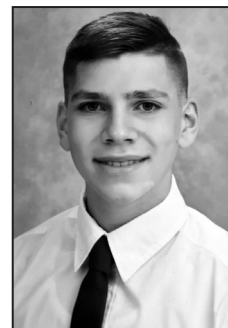
1. 2022-ben négy alkalommal – márciusban, májusban, szeptemberben és decemberben – tervezünk rendes kuratóriumi ülést. Amennyiben a járványügyi helyzet ezt indokolja, a kuratóriumi ülések száma csökkenhet, illetve egyes kuratóriumi üléseket online (távolléti) módon fogunk meg tartani.
Felelős: Révész György
Határidő: folyamatos
2. Továbbra is együttműködünk a Magyar Pedagógiai Társasággal, a Magyar Úttörők Szövetségével és a Természetjáró Fiatalok Szövetségével.
Felelős: Révész György
Határidő: folyamatos
3. Továbbra is folyamatos feladatunk új támogatók bevonása, jelenlegi támogatóink aktivizálása, támogatói adatbázisunk frissítése.
Felelősök: a kuratóriumi és a felügyelőbizottság tagjai
Határidő: folyamatos
4. Továbbra is folyamatos feladatunk mozgalomtörténeti gyűjteményünk bővítése. További lépéseket teszünk az összegyűlt anyag szakszerű és biztonságos tárolása, valamint lehetőség szerinti feldolgozása és közzététele érdekében. Ezért együttműködünk a Magyar Úttörők Szövetségével és más szervezetekkel. Aktuális tennivalók:
 - a) megteesszük az előkészületeket a Thököly úton tárolt gyűjteményrész elszállítására és elhelyezésére;
 - b) a gyűjteményről készült nyilvántartást hozzáférhetővé tesszük honlapunkon,
Felelős: Révész György
Határidő: szeptember 30.
5. 2022-ben megjelentetjük a Mozgalompedagógiai füzetek sorozat legalább egy kötetét.
Felelős: Révész György
Határidő: június 30.
6. Örömmel vállalt fontos kötelezettségünk az alapítványi díjak és elismerések odaítélése. 2022-ben a következő díjak átadását tervezzük:
 - a) Marton Jenő-émlékérem (1 db)
Felelős: Révész György
Határidő: szeptember 30.
Felvesszük a kapcsolatot ifj. Pál Mihállyal, és a Marton Jenő-éremből megrendelünk további öt darabot.
Felelős: Kalotay Gábor
Határidő: szeptember 30.
 - b) Marton Jenő-díj (4db), együttműködve a partner iskolákkal
Felelős: Révész György
Határidő: június 18.
 - c) Dr. Tóth József Ezüsfokos Vándordíja átadása
Felelős: Révész György
Határidő: május 15.
7. Kommunikációs feladataink
 - a) 2022-ben is legalább két alkalommal jelentetjük meg Tájékoztatónkat.
Felelős: Révész György
Határidő: április 15., november 15.
 - b) Gondoskodunk honlapunk rendszeres karbantartásáról.
Felelős: Révész György
Határidő: folyamatos

Ezüsfokos 2022

Az Ezüsfokos vándordíj 2022. évi díjazottja a Természetjáró Fiatalok Szövetsége elnökségének javaslata alapján **Majsa Imréné**, a Sopron Városi Szabadidősport Szövetség természetjáró szakbizottságának ifjúságért felelős vezetője, bronzjelvényes túravezető, jelzésfestő, az Ifjúsági Természetjárás díj kitüntetettje. Nyolc éve nyári napközis természetjáró táborokat, élményekkel teli túratáborokat, ahol játékosan ismerteti meg a természetjárást a táborozókkal. Ezekben a táborokban a gyerekek elsajátítják a térképolvasás, a tájoló és a GPS használatának az alapjait, és sok-sok izgalmas kirándulást tesznek a soproni és a város környéki erdőkben. Megtanulják tisztelni a természetet, megismerkednek a gyógynövényekkel, az erdő fafajaival, a vadon élő állatokkal.

Majsa Imréné e mellett „civilben” vezető óvónő volt, több éven keresztül alelnöke volt a Soproni

Képzősök Baráti Körének, akiknek szintén szervezett nyílt túrát, mint annyi mindenkinek az elmúlt évtizedek alatt.

Előző számunkban a 2021. évi Marton Jenő-díjasok között közzétettük Hetesi Csongor sármelléki diák méltatását, ám a fényképe - technikai okok miatt - lemaradt. A hibát most korrigáljuk.

Köszönjük támogatóinknak, hogy adományaikkal, 1%-felajánlásaikkal az elmúlt években lehetővé tették Alapítványunk működését. A segítségre ma nagyobb szükségünk van, mint bármikor. Amennyiben személyi jövedelemadójuk 1%-át akarják alapítványunk javára felajánlani, adószámunk: **18080320-1-42**.

Egyéb támogatásokat, felajánlásokat köszönettel fogadunk – közvetlen átutalással vagy a mellékelt csekken – a **10404027-00005766-00000002** bankszámla számon.

ÉRTÉKMENTÉS 2020 – A GALÉRIA JÖVŐJE

Sajnálatos módon már csak múlt időben beszélhetünk a csaknem negyven évig működő zánkai Gyermekalkotások Galériájáról. 1973-tól egészen addig, míg az egykori Úttörőváros nem lett az Erzsébet tábortábor használatába adva, a gyermek galéria betöltötte mindazt a funkcióját, amit létrehozásakor meghatároztak. Nevezetesen: a gyermekek vizuális nevelése, a tehetséggondozás, az egyes művészeti műhelyek képzőművészeti tevékenységének módszertani segítése, gyűjtemény létrehozása, annak kezelése, bel és külföldi kiállítások rendezése, szakmai rendezvények, tehetséggondozó táborok, országos és nemzetközi pályázatok szervezése. Természetesen kezdetekben a Magyar Úttörők Szövetsége keretein belül, ugyanakkor a hazai képzőművészeti intézmények és a művész társadalom támogatásával indult meg a munka. Nem illene név nélkül átsiklani a kezdeteken, hiszen több neves személy ötlete és támogatása kellett hozzá. Maga az ötletgazda, Czinke Ferenc, Munkácsy díja grafikus művész,

- aki létre tudta hozni Zánkán, ő Nád-házi Lajos az Úttörőváros első főigazgatója,
- aki a munkát megszervezte, működésbe hozta, és szívvel lélekkel a gyakorlatban megvalósította, Bernáth Elek festőművész rajztanár, egyúttal a Galéria első igazgatója volt 1973-tól 1986-ig.
- Őt követte 10 éven át Molnár József, aki a rendszerváltás éveiben a nemzetközi kapcsolatokat felerősítette, új szervezeti struktúráját kialakította,
- utána következett Birkás Attila, aki a szaktábori munkát erősítette,
- majd 2001-től vettem át én, Bene Kinga a vezetést 11 éven át, míg egy munkaköri átcsoportosításakor 2012-ben erdei iskolai munkatárs lett belőlem, majd 1 év múlva megkaptam felmondásomat. Időközben folyamatosan csökkent a galéria munkatársainak a létszáma, mire én kerültem a vezetői pozícióba, többnyire egyedül maradtam mindenre, mint a kezdetekkor Bernáth Elek, Lexi is. 1973-tól egyedül látta el a szakmai munkát, később kapott adminisztrátor segítséget, majd 1978-tól szaktanárokkal bővült a galéria személyi ellátottsága. 1988-ban kerültem én is e munkába, akkor már Molnár József irányításával technikai és adminisztratív segítséggel együtt kilencen voltunk.

Eleinte egy szobában folyt a munka, majd egy irodában, azután a művelődési központ felső része adott teret a kiállításoknak, az alagsori raktár pedig az egyre bővülő állománynak. 1981-től kapott

önálló épületet az akkor már több ezres gyermek alkotással büszkélkedhető Galéria. Ebben az épületben kerültek kialakításra a különböző képző és iparművészeti tevékenységre alkalmas műhelyek, étető kemencék, irodák, kisebb kiállító tér és raktárak.

A szakmai tevékenységhez mindig jó anyagi háttérrel tudott biztosítani a Balatoni Úttörőváros, így történhetett, hogy a Gyermekalkotások Galériáját országos módszertani központtá fejlesztették. Ekkor bővült ki a személyi állomány is. 1986-ban megújult az Úttörőváros szervezeti struktúrája, ami a Galéria működését is befolyásolta. Közvetlenül a főigazgató irányítása alá került, önállóbb helyzete lett. Ekkor került sor egy alapos gyűjteményrevízióra, hatékonyabb munkaszervezésre, kiállítói tevékenységének újra gondolására, tehetséggondozói és gyűjtemény feltárái munka átszervezésére. 2 év múlva a Galéria értékelésekor elfogadták a fejlesztésekre vonatkozó hosszú távú elképzeléseket, de sajnos ezek megvalósítása az elkövetkezendő évek finanszírozási nehézségei miatt már csak részben valósult meg.

Mik is voltak konkrétan a Galéria feladatai? Dióhéjban válaszolok csak, hiszen annyira sokrétű, szerte ágazó volt ez a munka, - egyúttal felemelő, élvezetes is - hogy nem lenne elég az előadásra szánt idő.

- A Zánkán táborozók képzőművészeti, esztétikai nevelése, ami művészeti foglalkozásokon, kiállítás látogatásokon és a kirándulások alkalmával valósult meg. A galéria munkatársai képző és iparművészeti foglalkozásokat tartottak a táborozó gyerekeknek a plasztika, szobrászat, a batikolás, textilfestés, a tűzzománc, a festés és grafika területén.

- Pályázatok szervezése, irányítása, ami egyben a tehetséggondozó munka alapja is volt. Páratlan évben országos, páros években nemzetközi szintű gyermek képző- és iparművészeti pályázatokat bonyolított, miközben koordinálta a külföldről érkező felhívásokat, részt vett azok hazai terjesztésében és küldött be pályamunkákat a nyilvántartásba nem vett gyermekalkotásokból. A pályázatra beérkező gyermekalkotásokat héttagú zsűri bírálta el, akik neves szakemberek, művészek, pedagógusok voltak, mint pl. Dr. Leitner Sándor a kaposvári egyetem rektor helyettese, a vizuális tanszék vezetője, Szekeres Károly Munkácsy díjas keramikus, Szalay József, a MROE főtitkára, művésztanár, Pázmány Ágnes, a Váci Katolikus Egyetem tanszékvezető helyettese...

- Alkotótáborok szervezése, lebonyo-

lítása. A pályázatok díjazottjainak meghívásával és neves hazai képző és iparművészeti tanárok vezetésével választotta ki a különös tehetségeket, akiket aztán éveken keresztül mentortáltak. Eleinte nagy létszámmal, majd kisebb alkotó csoportokban, tematikusan szervezték meg az alkotó munkát. Az ország legjobb műhelyeinek nagyszerű művész tanárait nyerték meg ennek a munkának, akik akár hosszú éveken át tevékenykedtek a zánkai tehetséggondozásban, mint pl.

- Vörös Livia grafika, festés művész-tanár, a szombathelyi Váci M. Művészeti iskolából,
- Katona Kata textiltervező, grafikus a budapesti Fazekas Gimnáziumból,
- Pongrácz Éva festő, falfestő a pécsi Krea-Team műhely vezetője,
- Szabó Gábor szobrász, művész-tanár, több budapesti művész kör vezetője,
- és még sorolhatnám a kiváló, magas szaktudással rendelkező budapesti és vidéki vizuális műhelyek mestereit.

- Kiállítások szervezése, rendezése bel- és külföldön. A csaknem 100 külföldi és az ezerre tehető hazai kiállítások lehetővé tették, hogy bemutatóra kerüljenek a gyűjtemény egyes tematikus összeállításai. Ennek célja egyrészt a nemzetközi megmérettetés volt, másrészt további alapot nyújtott a vizuális neveléshez. Nem kis mértékben járult hozzá ahhoz, hogy a zánkai Gyermekalkotások Galériája nemzetközi szintű elismerést kapjon. Plakátjai, képeslapjai és reklám anyagai sok országba eljutottak.

- A gyűjtemény gyarapítása. Az évente növekvő gyűjtemény leltározása, gondozása, megőrzése egyre több feladatot jelentett, ugyanakkor lehetővé tette, hogy egy adott kor vagy földrajzi egység társadalmi környezetét, korrajzát, a vizuális nevelés és tehetséggondozás színvonalát megfigyelhessük. A gyűjtemény fele hazai, fele nemzetközi anyag, talán kicsit több a magyar munka közöttük.

A megőrzésre összegyűjtött alkotások 40 évet ölelnek át. Ez egy ember életében is nagy idő, hát még ha az idők folyamán történt társadalmi változásokat, nevelési koncepciókat és konkrétan a vizuális képességek fejlesztési programjait nézzük. Fantasztikus kutatási terepet biztosít ez a gyűjtemény! Már az utóbbi évek kiállítási koncepcióiban is megjelentek bizonyos tematika szerinti válogatások: országok, tájegységek, földrészek, vagy más téma szerinti azonosságok, párhuzamok kapcsán. Egzoti-

kus országok képei, nemzeti szokásokat, ünnepeket bemutató munkák, macska-ábrázolások, az anyaság, anya-gyermek vagy családi kapcsolatokat bemutató képző- és iparművészeti alkotások stb. Nem csupán hazai, de nemzetközi vonatkozásban is! Figyelemmel kísérhető az egyes társadalmi berendezkedésekhez igazodó képi világ, a jelentős hazai gyermek képzőművészeti műhelyek fejlődése, a sok éven át sikeresen pályázó gyermek-alkotók feltörekvése. (Sok-sok év távlatából érdekes lehet egy-egy befutott művész gyermekkori alkotásaiból követhető életútjának vizsgálata, akár pszichológiai vonatkozásban is.) A magyar gyerekek adott időszakban kialakított képi világát érdekes lehet összevetni más országok gyermekeivel, és még sorolhatnám a gyűjtemény kutatási lehetőségeinek tárházát.

Térjünk vissza a Gyermekalkotások Galériája feladataira:

- *Kapcsolatok, konferenciák, rendezvények*: Hazai és nemzetközi pályázatait, kiállításait és tehetséggondozó táborait révén a Galéria híressé vált. Sok hazai művész, tanár, szakfelügyelő, újságíró ismerkedett meg tevékenységével. A 80-as évek közepén már ő volt a gazdája az Országos Pedagógiai Intézet (OPI) által rendezett Rajzzsakfelügyelők Országos Tanácskozásának. Szoros együttműködést folytatott a Magyar Képzőművészeti Főiskola egyes tanszékeivel, a Népművészeti Intézettel, a Magyar Képző- és Iparművészeti Szövetséggel, a Képzőművészeti Alappal, fontos szakmai lapokkal, múzeumokkal, művészeti stúdiókkal.

Több országból fogadott látogatókat (India, Finnország, Franciaország), hogy bemutassa tevékenységét, a gyermek képzőművészet tehetséggondozó rendszerét. Szakmai tapasztalataira támaszkodott több neves külföldi gyermek képző és művészeti pályázat (pl az indiai Shankar), és hoztak létre hasonló intézményt. A Gyermekalkotások Galériáját 1988-ban felvették a gyermekművészeti gyűjtemények világregiszterébe, az utána következő évben pedig tehetséggondozó munkájának elismeréseként az Európai Tehetség Tanács (ECHA) tagja lett. 1989 szeptemberében pedig szervezője volt az Országos Vizuális Nevelési Konferenciának, amely a képzőművészeti tehetséggondozásról és a vizuális és esztétikai nevelés helyzetéről tanácskozott. A konferencia előadásait kötetben adta közre.

Rendszeressé váltak a Galéria kiadványai, a „Szivárvány” pályázatok katalógusai és pályázati felhívásai évente napvilágra kerültek, és 118 országba jutottak el. A gyűjtemény képanyagát képeslapokon, naptárakon, könyvek illusztrációjaként, diáorozaton is bemu-

tatták, a kiállításokon kívül kórházak és más intézmények falaira dekorációnak ajándékozták. A gyűjtemény anyagából csaknem 1000 alkotás jelent meg plakát, képeslap, oklevél, dia, kártya- és falinaptár, könyvillusztráció, újságfotó formájában. Kiadásra került három krónika, illetve visszatekintés a Gyermekalkotások Galériája tevékenységéről. Volt még egy közművelődésileg reprezentatív feladata egészen a rendszerváltás idejéig – a szabadtéri szobor kiállítások – amelyek katalógusai is 8 alkalommal jelentek meg.

- *Szabadtéri szobor kiállítások*. A zánkai főépület mellett kialakított szoborparkban 1975-től 15 éven át minden évben megrendezésre került több hazai kortárs szobrász alkotása (Kiss István, Makrisz Agamemnon, Marton László, Gyurcsák Ferenc, R. Kiss Lenke, Melocco Miklós, Szabó Iván, Várnagy Ildikó, Vásárhelyi Emese és sokan mások). Állandó talapzat kiépítése lehetővé tette, hogy minden nyáron újabb bemutató kerüljön megrendezésre. Az évek során közel 150 kortárs neves művész 700 alkotását láthatták az ott táborozó gyerekek és látogatók egészen a rendszerváltásig.

- *Elismerések, kitüntetések*, (Bernáth Elek Díj) 1976-ban a KISZ Kongresszus kiállításán szereplő gyűjteményi anyagáért az Alkotó Ifjúság emléklappal, majd az Oktatási Minisztérium dicséret oklevelével tüntették ki a Gyermekalkotások Galériáját, 1981-ben a gyermekek nemzetközi szolidaritása érdekében végzett tevékenységéért „Békéért” emléklappal kapott. A galéria vezetői is gyakran részesültek elismerésben kulturális, művészeti, pedagógiai vagy tehetséggondozó tevékenységükért. A legnagyobb elismerés mégis azt a sok hazai gyermek alkotót illeti, akiknek munkáit számos nemzetközi pályázaton díjazták, hiszen pont ők voltak azok, akik alátámasztották a hazai tehetséggondozó munka eredményességét. Azért, hogy ennek az erőfeszítésnek legyen Zánkára vonatkozó elismerése is, Bernáth Elek festőművész, művészetpedagógus halála után a Magyar Rajztanárok Országos Egyesülete (MROE) és az akkori Gyermek és Ifjúsági Centrum mint galériefenntartó létrehozta a Bernáth Elek Díjat. Ezt 2000-től évente az a művész pedagógus kaphatta meg, aki a képzőművészeti tehetséggondozó tevékenységben és annak szervezésében folyamatosan kimagasló teljesítményt nyújtott, valamint a képzőművészeti versenyekre és pályázatokra történő felkészítő munkájában eredményesen dolgozott. 5 tagú kuratórium döntött az odaítélésről, és az éves pályázat díjátadó ünnepségén került átadásra. 15 jeles szakember kapott díjat ez idáig, majd a Gyermekalkotások Galériájának és hát-

térintézményének megszűnése miatt az MROE már csak egyszer adta ki, 2020-ban Dr. Trencsényi Lászlónak, aki felkutatta és megmentette a gyermek galéria anyagát. Erről saját maga fog beszélni az előadás második felében.

A Bernáth Elek díj említésével már túlfutottunk a rendszerváltás időszakán, ami új helyzetet teremtett a gyermekgaléria működésében. Eddigi formájában megszűnt az Úttörőszövetség, ezzel az anyagi erőforrások jelentős része is. A költségvetési támogatás drasztikus csökkenése és szakmai viták közepette újra kellett gondolni a Gyermekalkotások Galériája működtetését. A különböző elnevezésű utódintézmények nem tudták olyan színvonalon finanszírozni a galéria tevékenységét, ezért gazdasági megkorlátokra kényszerültek. 1992-ben a saját épületéből egy kisebb, közös használatú irodába költöztették a munkatársakat és a gyűjteményt, majd a személyi állományt is drasztikusan lecsökkentették. Leállt a tervezett tehetséginformatikai rendszer kiépítése is, de a problémák ellenére a galéria a pályázatokat továbbra is eredményesen bonyolította, sőt, a falfestő táborok ekkor indultak. E nehéz időszakban mégis olyan nagy volumenű kiállításokat szervezett, mint a Budapesti Tavasz Fesztivál Gyermekszemmel elnevezésű tárlata, ami az Interparlamentáris Unió pályázati anyagából állt össze a Budapesti Kongresszusi Központban, vagy a Nevelésügyi Kongresszuson való bemutatkozás a Művészetek Palotájában.

Csökkentett létszámmal, de folytatódott a tehetséggondozó táborok szervezése és a külföldi pályázatokon való részvétel is. Ezidőben jöhetett létre egy több évig tartó partnerprogram a Litván Kulturális Minisztérium segítségével, gyerekek kölcsönös táboroztatásával, majd hasonló csereprogram a kazahokkal, több jelentős külföldi tárlat a külföldön működő Magyar Kulturális Központok támogatásával (Bonn, Düsseldorf, Párizs, Pozsony, Moszkva), valamint rendkívül gyümölcsöző kapcsolat alakult ki egyes nagykövetségekkel, ahol közös rendezvényekkel és kiállításokkal támogatták kulturális programjaikat, pl. az Indonéz Köztársaság Nagykövetsége vagy a Belorusz és Litván Követségek. Ennek a történetnek már én is részese voltam galériavezetőként, bár nem volt kit irányítanom, hiszen a munkára nagyrészt egyedül maradtam. Mégis egyszerű volt végig élni ezt az időszakot, mert hagytak önállóan dolgozni, némi állami támogatás mellett kitalálni, hogyan kapcsolódhat a gyermek képző- és iparművészet a piaci versenyhez, és hogyan jut el azokhoz, akik szívesen támogatnák a tehetségeket. A gyermek képzőművészetnek létjogosultsága lett, érdeklő-

dők sokasága látta a kiállításokat, csodálkozott rá a gyermeki kreativitás e nagyszerű megnyilvánulásaira. Kiállítás megnyitó beszédeimben nem győztem hangsúlyozni, milyen felemelő érzés a gyermekmunkák között élni, dolgozni, mert inspirál és folyamatosan megújít. Micsoda fantasztikus érzés, hogy utazás nélkül bejárhatom a világot, hiszen mindent láthatok a gyermekek által a Föld különböző országaiból közvetítve, és ismerem a gyerekek gondolatait bármely földrészen, bármely társadalmi körülmények között éljen. Afrikától Kínáig, Kanadától Indiáig, Japántól Mexikóig mind azt fogalmazza meg rajzaiban, hogy szükségük van az odafigyelésre, a támogatásra, a szeretetre. Ugyanez a gondolat ezerféle megfogalmazásban, ezerféle körülmények között, ezerféle szempontból került elém. Hogy számommal is alátámasztam ezt a nagy volumenű gyűjteményt, íme néhány statisztikai adat:

A nemzetközi pályázatokra beérkezett gyermekmunkák 17–56 országból 10–30 ezer közötti számban érkeztek évente. A zsűri több szintű válogatás után 400–1200 díjat adott ki. A díjazott alkotások a múzeumi leltár szabályainak megfelelően bekerültek a gyűjteménybe.

A kapott küldemények adatai külön érkeztetési naplóba kerültek. A díjazott munkák szakleltárkönyvbe lettek rögzítve minden lényeges információval ellátva. Erre a tulajdonvédelem mellett a tudományos tevékenységet, kutatást segítő tájékoztatás miatt volt szükség, és mivel tudommal e leltárkönyvek megvannak, nagy segítséget jelenthetnek a kutatási munkában.

A gyűjtemény külön magyar és külön nemzetközi bontásban az alábbi technikákhoz kötődő területeket foglalja magában:

„A” festmények, grafikák, metszetek
„B” ipar- és képzőművészeti textilmű-
munkák

„BB” batik képek

„C” kisplasztikák, kerámia, rézdomborítás, fafaragás, tűzzománc

„D” egyéb gyermekmunkák, báb, játék, makett, stb.

„E” fotók, CD-k, digitális alkotások

„T” tartalékállomány, amit külföldi pályázatokra, ajándékozássra, dekorációra szántak, és nem került bele a tényleges leltárba.

Az eltelt 39 év alatt a Galéria gyűjteménye 112 ország közel 21 ezer gyermekalkotását vonta védelme alá abban bízva, hogy ez nemzetközi közkincs marad. Ez volt az a galéria, amely az EU-hoz való csatlakozás alkalmával képes volt az összes csatlakozó ország gyerekeinek munkáiból egy reprezentatív válogatást kiállítani a Düsseldorf Városházán Észak-Rajna-Vesztfália miniszterelnöké-

nek védnökségével. Ez volt az a galéria, amely felvállalta a fogyatékkal élők tehetséggondozását, művészeti tevékenységük segítségét is, és ez volt az a galéria, amely olyan gyermekmunkákat mondhat magáénak, amit ma már elismert művészek készítettek annak idején. Pl.: Szigeti Szilvia textiltervező, Szabó Ádám szobrász, művészettörténész, tanácskezelő helyettes, Előd Ágnes, Szász György szobrászok, a képzőművészeti egyetem tanárai, Galambos Éva, Szabó Zsófia, Fraud Éva szobrászok, művészet történészek, restaurátorok, művészet pedagógusok, Boldizsár Gergely szobrász, festő, tanár, Pócza Lilla grafikus iparművész, művészetterapeuta, Kárpáti Zsuzsa, Szász Regina grafikusok, Olló István ötvös, Farkas Imola divattervező, Mészáros Zsófia jelmeztervező, és még sokan mások, akik más hivatást választottak, de megmaradt a művészet szeretete, és amatőr festők, grafikusok lettek. Rengeteg kreatív ember, akik úgy tudják, egykori alkotásuk jó helyen van, akik jó szívvel őrzik Zánka emlékét, akiket pont a Galéria tehetséggondozó tevékenysége indított el az útjukon és ma a művészeti élet hangadói, neves szakemberei.

„Fantasztikus, színvonalas anyag. Szinte hihetetlen, hogy gyermekektől származik. Jó lenne nyomon követni életük alakulását, ki fogja gyümölcsöztetni tehetségét, kiből lesz művész? Tudósítsák a nézőket, ha lehet!” – Nos, itt a válasz 2021-ben a teljesség igénye nélkül, de teljes bizonyossággal állíthatom, ha nem is mindenkiből lett művész vagy vizuális szakember, kreatív, gondolkodó, a művészeti értékekre vágyó, igényes felnőttek lettek a fent nevezett gyermek alkotókból. És ez már elég bizonyíték arra, hogy érdemes volt odafigyelni rájuk!

Trencsényi László

Mi lett a Galéria sorsa?

Buzási Gábor főtájt vizuális kultúra tanár témába vágó, készülő doktori disszertációja számára így foglalta össze a további történéseket:

A Zánkai Gyermekváros jogutódja és az Új Nemzedék Központ a Galéria 2013-as megszűnése után semmilyen formában nem tartott igényt a gyűjteményre, annak sorsáról és tárolási helyéről évekig nem volt információ. Az Új Nemzedék Központ felszámolását követően Trencsényi László vezetésével kutatás indult a gyűjtemény fellelésére. Ennek eredményeképpen a Központ Váci út 40. szám alatti bérelt raktárában találták meg a teljes zánkai gyűjteményt a szintén zánkai Gyermek- és Ifjúság-szervezet-történeti Múzeum anyagával

együtt. 2019-ben a Magyar Pedagógiai Társaság kezdeményezte a kollektív megmentését. A Váci úton a visszaemlékezések szerint száraz raktárban, ömlesztve tárolt anyagot művészpedagógusok és civil önkéntesek segítségével átválogatták, majd a teljes gyűjteményt a Kispesti Vigadóba szállították.

A Comenius Iskolaközpont használatában álló Kispesti Vigadóból 2020. november/decemberében került át az anyag a pesterzsébeti Ónodi utca 14. szám alatti iskolába. A gyűjtemény elhelyezését Kajos László, intézményvezető tette lehetővé, aki jelenleg nem hivatalosan őrizi és kezeli is a kollektívot. Az anyagot tartalmazó mappákat és dobozokat Kajos László szétválogatta, és évtizedekre bontva, polcokon, tároló állványokon helyezte el. A helyiségekben az anyag nedvességtől, portól védett, így a tárolás ideiglenesen megoldott. A papír alapú munkák mappákban, a tárgyak és szobrok dobozban, a textilmunkák kezekben vannak. Szerencsére az alkotásokkal együtt a kísérő dokumentumok is itt lettek elhelyezve, amelyek a későbbi feltárás során nagyon komoly segítséget fognak nyújtani. Megvannak az érkeztetési naplók és a szakleltár könyvek, a korábbi évtizedek alkotásainak katalógus kártyái, illetve ezek egy részéhez fotó vagy diaposzítív is mellékelve van. A kétezres években az alkotásokhoz, lefűzött, A/4-es adatlapokat készítettek, ezek iratfűző mappákban, évekre bontva szintén megmaradtak.

Horváth Lajos, a Zánkai értéktár elnöke 2014-ben kezdeményezte a gyűjtemény felvételét a Zánkai Települési Értéktárba. Az előterjesztésben indoklasként a következő szerepelt: *„Országosan is egyedi gyűjteményről van szó, aminek nemcsak művészeti és pedagógia jelentősége van, hanem a nemzetközi diplomáciában is használható értéket jelent.”* A Magyar Pedagógiai Társaság, a Magyar Rajztanárok Egyesületének és a gyűjtemény mentésében részt vevő szakemberek együttes véleménye, hogy a zánkai gyűjtemény jogos tulajdonosa lehetne a Magyar Állam. Jelen pillanatban az Állam nem gyakorolja a tulajdonosi jogokat, tehát a gyűjtemény jövőbeli sorsa azon múlik, hogy a gyűjtemény fennmaradásáért küzdő szervezetek és magánszemélyek milyen hosszú távú megoldást találnak a tárolásra. A Kispesti Önkormányzattal 2019-ben tárgyalások kezdődtek arról, hogy a gyűjteményt véglegesen a kerületben helyezték el, de ezek nem vezettek eredményre. Jelenleg a pesterzsébeti Önkormányzattal folynak egyeztetések arról, hogy a jelenlegi ónodi utcai iskola tetőterében alakítsanak ki egy, a gyűjtemény szakszerű tárolására és kutatásra is alkalmas, végleges helyet.

“A halottak a maguk számára azonnal halottak, de másoknak csak akkor válnak azzá, amikor kezdenek feledésbe merülni.” (Piia Lenio)

In memoriam SZALAY GYULA

...elmélkedem, merengek, emlékezem. Nagyon nehéz olyan emberről nekrológot írni, aki nemcsak emberileg, hanem érzelmileg is közel állt hozzám.

Ismeretségünk a legfogékonyabb körünkben kezdődött. Együtt jártunk a Bajai Tanítóképző Intézetbe, együtt tanultuk meg „klasszikusan veretes” tanárainktól a gyerekekkel való eredményes foglalkozás csínját-bínját.

Történetek Szalay Gyula életrajzából.

1942. október 26-án született Taksonyfalván (Szlovákia). 1947-ben telepítették a családot Magyarországra, Vaskútra (Bács-Kiskun megye). Itt járt általános iskolába, amelynek befejeztével fölvételt nyert a Bajai Tanítóképző Intézetbe. Már prepaként (kistanító) is érzékelhető volt az az emberi attitűd, amely olyan melegséget, barátságot, szeretetigényt sugárzott, ami később a gyerekekkel, tanítványaival, a felnőttekkel való érintkezés során is állandóan jelen volt. Ezt bizonyítja többek között a későbbiekben a Facebookon Neki küldött több száz névnapi üdvözlő, jókívánság. Akik együtt végeztünk a tanítóképzőben, alig 18 évesen kezdtük tanítói pályánkat, bízták ránk teljes felelősséggel kisgyermek nevelését, oktatását. Gyula a Soltvadkert-Selymes tanyasi iskola (Bács-Kiskun megye) első-negyedik összevont osztályát tanította két évig, közben 1961-ben sikeres képesítő vizsgát tett az „Alma Mater”-ben, s kapta meg tanítói oklevelét. A következő öt évben a Soltvadkert-Szarvaskút, szintén tanyasi iskolában, tanítói képesítésével az ötödik-nyolcadik összevont osztályos gyerekekkel foglalkozott. Közben, a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán rajz - földrajz szakon szerzett általános iskolai tanári diplomát. A hét év tanyasi „szolgálat” után mozgalmas évek következtek. 1967-ben bekerült a soltvadkerti Kossuth Lajos Központi Iskolába, ahol rajzot, a gimnáziumban pedig művészettörténetet tanított. 1968-ban Csávolyra (Bács-Kiskun megye), 1969-ben pedig Vaskútra került abba az iskolába tanítani, ahol Ő kisdíák volt.

1971-ben lett Baja járás függetlenített úttörőtitkára. A járás 19 településén élő úttörőcsapatok munkájának irányítása, vezetése volt a napi munkája. A mindig derűs, vidám, sajátos humorú ember nagyon jól szervezett. Lelkesedéssel, szorgalommal, egyre nagyobb hozzáértéssel látta el, végezte ezt a munkát. Nagyon jó kapcsolata volt nemcsak az úttörőcsapatok vezetőivel, hanem az iskolák igazgatóival, s mindazon társszervek vezetőivel, akik támogatták az úttörők tevékenységét. Jól szervezett országos akciók, rendszeres, csapatszinten megtartott összejövetel, rajfoglalkozások, a gyerekek számára élményt biztosító járási-városi, közös rendezésű tudományos-technikai úttörőszemlék, úttörő-olimpiák, kulturális szemlék rendezése vált: egyre színvonalasabbá vezetése során. Csapatát rendszeresen látogatta, így azok működéséről szinte napi információja volt. Nagyon szerette a táborozást, túrázási tevékenységet. Nyaranta több tábor is szerveződött. Két állandó váltótáboruk működött; a Káptalanfüred-Köcsi tó melletti 80 fős járási és a Parád-Ilonavölgyi 40 fős sátor-váltótábor a Madaras községi úttörőcsapat szervezésében, kezelésében. Évente, nyaranta az országos vándortáborokban is több csoport vett részt. A megyei úttörőtitkári, -elnöki értekezleteken, az országos apparátusi tanácskozásokon Ő volt humoros megjegyzéseivel, a vidám hangulat megteremtője. Az úttörőmozgalomban, függetlenítettként 1971-74-ben dolgoztunk együtt, Gyula a járásban, én a városban. 1974 - 76-ban az MSZMP apparátusának munkatársa volt. Pályája első 16 évének változatos tevékenységi területein végzett sokirányú munka tapasztalatainak birtokában lett 1976-ban az érsekcsanádi Általános Iskola igazgatója (Bács-Kiskun megye). Szakmailag a tanyasi évekre támaszkodott, ahol annak idején minden tárgyat tanított, úgy ezt a sokrétű tapasztalatot igazgatói munkája során kiválóan tudta kamatoztatni. A jól szervezett és felkészített tantestülettel színvonalasan oldották meg a napi nevelési-oktatási

feladatokat. Mindezek mellett változatos mozgalmi és egyéb szabadidős programok is szerveződtek a néphagyományokban (pl. néptánc) gazdag község tanulóinak. 42 év szolgálat után innen vonult nyugállományba. Munkájának elismerésül a községi önkormányzat „Címzetes igazgató” kitüntetést adományozott neki.

EPILOGUS Már tinédzser korában látható volt vizuális tehetsége, amely főiskolai tanulmányai során vált érzékeléssé. Pályája során már korábban is szeretett volna festeni, de aktív korában erre nem tudott időt szakítani. Nyugdíjaztatása után nagy lendülettel vetette bele magát a festés nyújtotta „élvezetekbe”. Nagyon szerette a természetet; ez volt festészetének legfőbb ihletője. Életében több, mint száz olajképet festett. Művei számos önálló kiállításon voltak láthatók. Ebben az időszakban nemcsak festett, de a közért érzett tenni akarásának vitalitása változatlan maradt; nevezetesen még négy évet tanított Nemesnádudvaron, tanított a Bajai Központi Általános Iskolában és a vizuális iskolában is. Ezen túl még számos területen dolgozott; 5 évig volt, vezetőségi tagja a Bácskaiak Egymásért Egyesületnek, 10 évig vett részt a bajai Szt. Rókus Kórház Felügyelő Tanácsának munkájában, 13 évig vezette a Bácskai Cukorbeteg Egyesületet. Maga is ebben a betegségben szenvedett. Szalay Gyula 2021. november 2-án, 79 éves korában elment.

*„Egy suhanás se árulja el,
Mit lelkem ügyis titkolt;
Valaki elment élet nélkül,
Valaki elment, aki itt volt” (Ady Endre)*

Lejegyezte: Antal István Gábor ny.
főiskolai tanár, Baja város
13 évig volt úttörőelnök

A Múltunk Öröksége Alapítvány Tájékoztatója

Felelős kiadó: *A Múltunk Öröksége Alapítvány*

Főszerkesztő: **dr. Pap István**

Nyomdai előkészítés: *Révész György*

Nyomás: Civil Nyomda, Szeged

Honlapunk: <http://www.multunkoroksege.hu>

Elektronikus levélcím: kapcsolat@multunkoroksege.hu

Postacímünk: 1062 Budapest Bajza u. 62.